

انا لله وانا اليه راجعون

مختصر سوانح مرحوم میرمن پروین

خدیجه ضیایی(*)

میرمن پروین که هویت اصلی آن بی بی خدیجه میباشد، از ازدواج اول سردار محمد رحیم ضیایی با محترمه بی بی کو، بتاريخ اول قوس ۱۳۰۳ هجری شمسی برابر با ۲۱ نومبر ۱۹۲۴ میلادی در شهر کابل بدنیا آمد. خدیجه کوچک از سن طفلی با شنیدن آهنگهای دلپذیر پدر هنرمندش به موسیقی و آواز خوانی علاقه مند شد. پدرش که خود شاعر توانا و در عالم موسیقی هم ید طولاً داشت، میتواند بهترین مشوق او در راه آواز خوانی محسوب گردد. خدیجه خواندن و نوشتن و دروس ابتدایی را بصورت شخصی نخست از پدر دانشمند و سپس از استادان آن عصر فرا گرفت و بعداً شامل مکتب نرسنگ کابل (قابله گی) شد و پس از فراغت از این مکتب در شفاخانه ملکی کابل شامل خدمت گردید. مدت دوازده سال در آن شفاخانه که بعد ها بنام (د میرمنو روغتون) یا شفاخانه مستورات یاد میشد به وظایفش با کمال پابندی، لیاقت و صداقت ادامه داد. وقتی (د میرمنو تولنه) یا مؤسسه نسوان کابل پا به عرصه وجود گذاشت، نامبرده در دپارتمنت امور صحی آن موسسه استخدام گردید که مدتی با کمال عشق و علاقه به این کار مصروف بود. هنگامی که ریاست (مرستون) کابل (نهاد خیریه ایکه وظیفه اش کمک و دستگیری به بینویان جامعه بود)، به ابتکار ملکه حمیرا همسر اعلیحضرت محمد ظاهر شاه افتتاح گردید، پروین بطور داوطلبانه در آن مؤسسه خیریه ثبت نام کرد و متعاقباً در آنجا شامل کار شد و به خدمت مردم نادر و بینوای شهر کابل و بعداً ولایات کشور قرار گرفت که در بین مردم شهرت نیکی کسب نمود و همه از او به نیکویی و ستایش یاد میکردند.

در سال ۱۳۳۰ هـ ش (۱۹۵۱ میلادی) پروین که چادری بر سر داشت برای نخستین بار وارد ستدیوی موسیقی رادیو کابل شد و آهنگ (گلفروش) را که شعر آن از طبع رسای شاعر آزاده افغان شاد روان محمد ابراهیم خلیل سروده شده بود و استاد غلام حسین مرحوم آنرا کمپوز کرده بود روی نوار ثبت کرد که شام همان روز از امواج آن رادیو پخش گردید.

با اولین پخش این آهنگ از رادیو، نام پروین بر سر زبان ها افتاد و شهرت وی از مرز های کابل به ولایات افغانستان رفت و از آنجا به کشورهای همسایه راه خودش را باز کرد.

دیری نگذشت که این آهنگ از نگاه موسیقی و محتوای شعری و همچنان به نسبت اجرای زیبا و دلپذیری که پروین از عهده آن با مهارت و سرفرازانة بدر آمده بود، از طرف مقامات مسئول هنری و کلتوری کشور به حیث بهترین، زیبا ترین و همه پسند ترین آهنگ سال انتخاب و اعلان گردید، حقا که آهنگی بود که مردم ما تا آن زمان از حنجره یک آواز خوان زن شنیده بودند.

این آهنگ تا سالیان متمادی جزو پر شنونده ترین آهنگهای رادیو کابل وقت به شمار می رفت. بقول جناب عبدالوهاب مددی نویسنده و مؤلف کتاب (سرگذشت موسیقی معاصر افغانستان) «آهنگ گلفروش از نگاه کمپوز، محتوای شعری، و آواز، تا زمان حاضر از جمله بهترین آهنگ های که در کشور ما ساخته شده است بشمار میرود. ولی دریغا که کیفیت ثبت نوار مذکور به علت استفاده مکرر در رادیو به مرور زمان تا حدودی زیادی از بین رفته است.»

میرمن پروین در سال ۱۳۳۷ هـ ش (۱۹۵۸ میلادی) برای نخستین بار حاضر شد با ریاست پوهنی ننداری (تیآتر معارف) قرارداد هنری در بخش کنسرت های آن ریاست عقد نماید و در سال ۱۳۳۸ هـ ش با رادیو کابل قرارداد هنری بست و بصورت منظم آهنگ های در رادیو خواند که کمپوز آنها توسط استاد غلام حسین،

استاد نبی گل ، حفیظ الله خیال و انور شاهین صورت گرفته میگرفت. آخرین وظیفه رسمی پروین در ریاست موسیقی وزارت اطلاعات و کلتور به بحیث آواز خوان اجیر درجه اول بوده است. پروین با آواز سحر انگیزش نه تنها آهنگهایی به زبان دری بلکه آهنگهای به زبان های پشتو ، ازبکی و بلوچی خوانده است. او در همه ولایات کشورش سفر کرده و کنسرت های به مردم خود اجرا نموده است. و در ساحه روابط فرهنگی بین المللی در کنسرت های رسمی در کشور های همسایه افغانستان به ایران ، پاکستان ، اتحاد شوروی وقت و هندوستان سفر نموده است.

پروین در حدود ۳۲۰ آهنگ در آرشیف موسیقی رادیو و در حدود ۲۰ آهنگ در آرشیف موسیقی تلویزیون افغانستان دارد.

میرمن پروین یکبار ازدواج کرده ولی این وصلت او بیش از یکی دو سال دوام نکرده است چه شوهر او محمد یعقوب ماستر سکوت (Masterscout) بنا بر عوامل سیاسی کشور را ترک و در پاکستان پناهنده شده و با نام مستعار (مهر خان گران) به حیث نطاق رادیو پاکستان سالهای متمادی بر ضد افغانستان و رژیم های آن فعالیت میکرده است. پروین بعد از شکست این ازدواج دیگر شوهر نکرده و تا واپسین روز های عمر خود مجرد زیسته است. از ازدواج با محمد یعقوب ماستر سکوت فرزندی ندارد ولی فرزندان « ریزه گل » یک خدمتگار خود را که فوت نموده بود تا دم مرگ مثل اولاد های اصلی خود نگه داشته و همه عمر خود را به اباته و اعاشه و تربیه آنها وقف کرده است و در واپسین لحظات زندگی هم در آغوش یکی از همین فرزندان به اصطلاح فرزندی اش جان داده است. بلی او نه تنها در زندگی هنری اش یک هنرمند موفق و سربلند بوده بلکه در زندگی شخصی برای این طفلکان معصوم و یتیم یک مادر نمونه ، مهربان و افتخار آمیز بوده و آنها را با محبت بی پایان و در آغوش پر مهرش پرورانیده و بزرگ نموده است.

این هنرمند پر استغنا ، با همت و زنده دل اوقات فراغت را اگر از پرستاری اعضای خانواده ایکه برای خود ساخته بود فارغ میگردید ، به مشق و تمرین آهنگهایش می پرداخت. و همین تلاش های مداوم، تمرین های پیگیر و مخصوصاً عشق و علاقه اش به مردم ، وطن و هنرش بود که باعث شده است بعد از گذشت شصت سال هنوز هم آهنگهایش از طراوت و زیبایی خاصی برخوردار باشند.

پروین در سال ۱۳۵۰ هـ ش (۱۹۷۱ میلادی) نشان مطلای هنر را از طرف پادشاه افغانستان دریافت کرده و بعداً هم به گرفتن لقب کارمند شایسته افغانستان مفتخر گردیده است.

پروین به روز ۴ شنبه ۱۸ ام قوس ۱۳۸۳ ش برابر با ۸ ام دسمبر ۲۰۰۴ م ، با وطن و وطندارانش وداع کرد و جهان ما را برای ابد ترک گفت و بدیار عدم پیوست.

مراسم جنازه پروین بگونه شاننداری از طرف مقامات فرهنگی کشور تجلیل شده و بروز جمعه بیستم قوس ۱۳۸۳ هـ ش برابر با دهم دسمبر ۲۰۰۴ میلادی در شهدای صالحین کابل بخاک سپرده شد. و به تعقیب آن مراسم یاد و بود و گرامی داشت این زن هنرمند و پیشگام افغانستان توسط تلویزیون و رادیوی افغانستان و رادیو های دیگر محترمانه تجلیل گردید، همچنان محفل یاد و بودی شاننداری به افتخار او شام یکشنبه ۲۲ قوس ۱۳۸۳ هـ ش برابر با ۱۲ دسمبر ۲۰۰۴ میلادی در تالار فرهنگی آکاسی «AKC» مربوط مرکز فرهنگی افغان ها در کشور آلمان روی وب سایت به سویه جهانی برگزار شد که در آن اشخاص فرهنگی مختلفی پیرامون زندگی پروین سخنرانی نمودند.

روحش شاد و یادش گرامی باد

(*) بسیاری مواد این نوشته از متون کتاب سرگذشت موسیقی معاصر افغانستان اخذ گردیده است. این مجموعه توسط جناب عبدالوهاب مددی تألیف و در سال ۱۳۷۵ هـ ش (۱۹۹۶ میلادی) در تهران چاپ شده است.